Pratik BAHÇIVANLIK REHBERİ

Baharat Bahçesi ve Bitkileri

16

Ezgi YAPMIŞ DOĞAN *(Peyzaj Mimarı)*

T.C.
ANKARA
BÜYÜKŞEHİR
BELEDİYESİ

BAHARAT BAHÇESİ VE BİTKİLERİ
TIBBİ, AROMATİK VE BAHARAT BİTKİLERİ

• Dünya Sağlık Örgütü'nün (WHO) araştırmalarına göre tedavi amaçlı kullanılan tıbbi bitkilerin sayısı 20.000 civarında olup, antikçağlardan beri gıdalara tat, koku ve renk vermede kullanılmaktadır.

• Tıbbı bitkiler; bitkisel ilaçların hammaddesi olarak kullanılmakta ve kullanılan bu biyoaktif kısım drog olarak adlandırılmaktadır.

• Aromatik bitkilerde ise bu bitkilerin özü, yaprağı, meyvesi, çiçeği, sapı ve diğer bölümleri özellikle çay başta olmak üzere baharat, çeşni ve uçucu yağ olarak kullanılmaktadır.

(1)

Baharat; çeşitli bitkilerin tohum, çekirdek, meyve, çiçek, kabuk, kök, yaprak gibi kısımlarının bütün halde ve/veya parçalanması, kurutulması, öğütülmesi ile elde edilen gıdalara renk, tat, koku ve lezzet verici olarak katılan doğal bileşikler veya bunların karışımını ifade eder.
(Türk Gıda Kodeksi Baharat Tebliği).

Baharat Arapça kökenli bir kelime olup, bahar kelimesinin çoğuludur. Kokulu bitkiler anlamındadır.

• Baharat bitkilerinin çoğu, uzun ömürlü ve hoş kokulu bitkilerdir.

• Çiçek açarlar ve görünüş itibariyle süs bitkilerini aratmazlar.

Baharat bitkileri, faydalanılan kısımlarına göre gruplara ayrılırlar:

1-Köklerinden faydalanılan baharat bitkileri: Kara turp, kırmızı turp, şalgam gibi.

2-Gövdelerinden faydalanılan baharat bitkileri: Zencefil, tarçın gibi.

3-Yapraklarından faydalanılan baharat bitkileri: Nane, kekik, maydanoz, defne, mercan köşk, sumak, dereotu, biberiye, adaçayı gibi.

4-Soğan yapısında olan baharat bitkileri: Mutfak soğanı, sarımsak gibi.

5-Çiçeklerinden faydalanılan baharat bitkileri: Karanfil, safran, nergis gibi.

6-Meyvelerinden faydalanılan baharat bitkileri: Kimyon, anason, karabiber, kırmızı biber, vanilya, kişniş gibi.

7-Tohumlarından faydalanılan baharat bitkileri: Hardal, rezene, çörekotu, çemen gibi.

(2)

(3)

(4)

(5)

BAHARAT BİTKİLERİNİN TOPLANMASI

• **Yapraklar:** Bitkiler çiçeklenmeden hemen önce ve çiçeklenme zamanında, genç ama tam gelişmiş olduklarında.

• **Çiçekler:** Çiçeklenme başlangıcında, tamamen açılmadan önce tomurcuk halinde, genç ve tazeyken.

• **Kökler:** Gelişmelerini tamamladıklarında, ilkbahar başlangıcı veya sonbaharda.

• **Meyve ve Tohumlar:** Tam olarak olgunlaştıklarında.

(6)

BAHARAT BİTKİLERİNİN KURUTULMASI

• Toplanan bitkiler, temiz bezlerin veya baskısız ve boyasız kağıtların üzerine serpiştirilir ve gölgeli, havadar yerlerde kurumaya bırakılır.

• En ideal kurutma, bitkilerin demet halinde saplarından bağlanıp, yüksek, serin ve havadar yerlere asılarak kurutulmasıdır.

• Bitki kökleri ve soğanları, kurutulmaya başlanmadan önce mutlaka yıkanmalıdır.

(7)

BAHARAT BİTKİLERİNİN SAKLANMASI

• Kuruma aşaması sona erdiğinde, bitkiler nem ve ışıktan korunacakları hava almayan kaplara konulmalıdır.

(8)

İŞLEM BASAMAKLARI

• Bitkinin bitkisel özelliklerini belirleyiniz.

• Yetiştirme ortamlarının hazırlığını yapınız.

• Ekim yapınız.

• Sulama yapınız.

• Gübrelemeyi tekniğine uygun yapınız.

• Yabancı ot mücadelesi yapınız.

• Hastalık ve zararlılarla mücadele yapınız.

• Hasat olgunluk devresini tespit ediniz.

• Hasadı yapınız.

• Kurutma işlemini yapınız.

• Ürünü muhafaza ediniz.

(9)

BAHARAT BAHÇESİ İÇİN GENEL ÖZELLİKLER

TOPRAK

Bitki besin elementlerince zengin, derin, işlenmiş ve iyi drenajlı olmalıdır. Özellikle uzun ömürlü bitkiler, kışın aşırı ıslak toprakta çürüyebilirler. Fazla gübre bitkileri aşırı geliştirir, ancak aroma ve lezzetlerini azaltır. İnce elenmiş çiftlik gübresi kullanılmalıdır.

(10)

IŞIK

Hafif gölge alanlar tercih edilmelidir. Gün içerisinde birkaç saat gölge alabilen yerler idealdir.

(11)

SU

Bitkiler iklim koşullarına göre gerektiği kadar sulanmalıdır. Kuraga dayanıklı çeşitler ayrı yerlerde değerlendirilmelidir.

(12)

MÜCADELE

Baharat bitkilerinde en önemli problem yabancı ot kontrolüdür. İlaç kullanmamaya özen gösterilmelidir. Çapalama ve elle yolma ile yok edilmelidir.

(13)

KÜLTÜREL ÖNLEMLER

Kültürel uygulamalar öncelikli yapılması gereken işlemler olup hem ucuz hem de uzun vadede doğaya ve çevreye en az zarar veren yöntemdir.

Kültürel önlemler nelerdir?

- Toprak İşleme,
- Gübreleme,
- Seyrek yetiştirme,
- Sulama ve drenaj,
- Sağlıklı tohum, fide, fidan kullanılması,
- Gençleştirme ve budama,
- Kullanılan alet ve ekipmanı temizlemek,
- Dayanıklı çeşit kullanımı,
- Ekim ve dikim zamanının ayarlanması,
- Hasat zamanının ayarlanması,
- Münavebe ekim nöbeti,
- Bitki artıklarının toplanması ve yabancı otların yok edilmesidir.

(14)

BAZI TIBBİ, AROMATİK VE BAHARAT BİTKİLERİ

- Adaçayı
- Kekik
- Nane
- Biberiye
- Lavanta
- Fesleğen
- Tarhun
- Kişniş
- Melisa
- Mercan Köşk
- Zencefil
- Zerdeçal
- Çörek otu

(15)

TIBBİ ADAÇAYI (Salvia officinalis)

1- Genel Özellikleri

- Çok yıllık bir bitkidir.
- 50-100 cm boy yapar.
- Morumsu mavi çiçeklidir.
- Taze bitki otsu, olgunlaşmak üzere olan bitki çalımsı formdadır.
- Basit yapraklıdır.

(16)

2- İklim ve Toprak İsteği

- Sıcağı seven bir bitkidir.
- Bol güneşli ve rüzgârdan korunmuş bir yer seçilmelidir.
- Kurak koşullara dayanıklı olmasına rağmen sulu koşullarda daha yüksek verim vermektedir.
- Adaçayı iyi drenajlı, iyi işlenmiş topraklara ekilir.
- Toprak istekleri bakımından özellikle kireçli, kumlu - tınlı toprakları tercih eder.

(17)

3- Ekim – Dikim – Bakım

- Tohumdan ve çelikten üretilir.
- İlkbahar ve sonbaharda ekilir.
- Genellikle sonbahar ekimi tercih edilir.
- Biçimlerden sonra mutlaka sulanmalıdır.
- Yabani ot mücadelesi yapılmalıdır.
- Bitki yaprakları çiçeklenme öncesi, Mayıs-Haziran aylarında toplanır.

(18)

4- Kullanımı

- Park ve bahçelerde kullanılabilir.
- Çayı yapılabilir.
- Yemeklerde kullanılabilir.

Dikim Aralığı: 40 cm

- **İlkbaharda sulama yapılması önerilir.**

BİBERİYE (Rosmarinus officinalis)

1- Genel Özellikleri

• Çok yıllık, çalı formunda, kokulu bir bitkidir.

• 2 m'ye kadar boy yapabilir.

• Gövdeleri dik ve çok dallıdır.

• Çiçekleri mavimsi beyaz, mor ve eflatun renklidir.

(19)

2- İklim ve Toprak İsteği

• Kurak bölgelerde iyi yetişir.

• Toprak isteği yönünden fazla seçici bir bitki değildir.

• Bu bitki kireçli, tınlı kumlu topraklarda besleyici ve iyi gelişir.

(20)

3- Ekim-Dikim-Bakım

• Tohum ve çelikle üretimi yapılır.

• Tohumu ilkbahar, sonbahar ya da yaz aylarında ekilebilir.

• Tohumla üretimde ekim derinliği 0,5-1 cm'dir.

• Çelikle üretim de 7-8 cm boyunda bitki koparılarak dikilir.

• Yoğun sulamadan kaçınılmalıdır. 7-10 günde bir yapılması önerilir.

• Yabancı ot mücadelesi yapılmalıdır.

(21)

4- Kullanımı

• Bitkinin çiçek açan dalları toplanır, demet yapılır ve gölgede kurutulur.

• Park ve bahçelerde kullanılır.

• Süslemelerde, yemeklerde, parfümeride, kozmetikte kullanılır.

Dikim Aralığı: 50 cm

FESLEĞEN (Ocimum basilicum)

1- Genel Özellikleri

- Tek yıllık bir bitkidir.
- 20-60 cm boy yapar.
- Aromatik kokuludur.
- Çiçekleri beyaz, pembe ve sarımsı renkte olabilir.

(22)

2- İklim ve Toprak İsteği

- Güneşi severler.
- Soğuğa karşı duyarlıdır.
- Karasal iklim bölgelerinde kapalı mekanlarda tercih edilmelidir.

(23)

3- Ekim - Dikim - Bakım

- Tohum ve çelikle üretilir.
- Saksıda ve bahçelerde yetiştirilebilir. Saksı için en uygun zaman Mart, bahçe için Mayıs ayıdır.
- Sulaması haftada 1 kez yapılması önerilir. Çok sıcak havalarda 3-4 kez yapılabilir.
- Sulama dipten yapılmalı, yapraklara su gelmemelidir.

4- Kullanımı

- Bahçelerde ve saksılarda kullanılır.
- Kozmetikte ve gıdalarda kullanılır.
- Tıbbi olarak kullanılır.

(24)

(25)

Dikim Aralığı: 20 cm

KEKİK (Thymus sp.)

1- Genel Özellikleri

- 20 - 40 cm boy yapar.
- Tek veya çok yıllık türleri bulunur.
- Odunsu ya da yarı çalımsı formlarda olabilir.
- Fazla dallanan dik formlu bir bitkidir.
- Çiçekleri pembe – mor renklidir.

(26)

2- İklim ve Toprak İsteği

- Bol güneşli, iyi drenajlı toprakları sever.
- Kumlu toprakta iyi yetişir.
- Aşırı gübreleme ve sulama yapılmamalıdır.

(27)

3- Ekim – Dikim – Bakım

- Tohum ve çelikle üretilir.
- Tohumlar ilkbaharda kumlu toprağa serpilir.
- Haziran ayından Ekim ayına kadar hasadı yapılabilir (4-5 cm yukarıdan kesilir).
- Yabancı ot mücadelesi yapılmalıdır.

4- Kullanımı

- Park ve bahçelerde kullanılır.
- Baharat olarak kullanılır.
- Çayı yapılarak kullanılır.
- Tıbbi alanda kullanılır.

(28)

Dikim Aralığı: 30 cm

KİŞNİŞ (Coriandrum sativum)

1- Genel Özellikleri

- Tek yıllık, otsu bir bitkidir.
- 25-60 cm boy yapar.
- Beyaz ya da pembemsi renkte şemsiye şeklinde çiçekleri vardır.
- Haziran – temmuz aylarında çiçeklenir.

(29)

2- İklim ve Toprak İsteği

- Bol güneşli yerleri sever.
- Sıcak ve kurak bölgelerde iyi yetişir.
- Hafif, kumlu, kireç bakımından zengin toprakları sever.
- Hiç sulanmamış ya da çok az sulanmış topraklarda iyi yetişir.

(30)

3- Ekim – Dikim – Bakım

- Tohumla üretilir.
- Çimlenme süresi uzundur.
- Tohum çimleninceye kadar yabani ot mücadelesi yapılmalıdır.

4- Kullanımı

- Yemeklerde, salatalarda kullanılır.
- Bahçelerde kullanılır.

Dikim Aralığı: 40 cm

(31)

(32)

LAVANTA (Lavandula angustifolia)

1- Genel Özellikleri

- Çok yıllık, çalı formlu bir bitkidir.
- Her dem yeşildir.
- 20-60 cm boy yapar.
- Aromatik kokuludur.
- Lila- mor renkte çiçekleri vardır.
- Haziran - Ağustos aylarında çiçeklenir.

(33)

2- İklim ve Toprak İsteği

- Toprak yönünden seçici olmayan bir bitkidir. Kireçce zengin, süzek ve Ph'ı 5.8-8.3 olan kuru ve kalkerli topraklarda iyi gelişir.
- Kurağa, sıcağa dayanıklıdır.

(34)

3- Ekim – Dikim – Bakım

- Tohum ve çelikle üretilir.
- Haziran ayında o yılki taze sürgünlerden alınan 5-7,5 cm alınan yarı odunsu çelikler soğuk yastıklara dikilerek üretilir.

4- Kullanımı

- Peyzaj mimarlığı alanında kullanılır.
- İlaç ve kimya sektöründe kullanılır.
- Çayı yapılarak kullanılır.
- Kozmetikte, sabun ve lavanta yağı yapımında kullanılır.

(35)

(36)

Dikim Aralığı: 50 cm

(37)

(38)

(39)

(40)

(41)

(42)

MELİSA (Melissa officinalis)

1- Genel Özellikleri

- Boyu 30 - 80 cm'dir.
- Limon kokuludur.
- Çok yıllık otsu bir bitkidir.

2- İklim ve Toprak İsteği

- Fazla kuru olmayan, sıcak ve güneşli yerleri sever.
- Besin maddelerince zengin olan kumlu - tınlı topraklarda iyi yetişmektedir.
- Soğuğa dayanıklıdır.

3- Ekim – Dikim – Bakım

- Tohumla ve köklendirme yöntemi ile üretilir.
- En önemli bakım işi yabancı ot mücadelesidir.
- Genellikle yılda 3 kez ve çiçeklenmeden hemen önceki evrede biçilir.

4- Kullanımı

- Daha çok çay halinde kullanılır.
- Yaprak ve çiçekli dalları kullanılır.

Dikim Aralığı: 40 cm

(43)

(44)

(45)

(46)

(47)

(48)

MERCANKÖŞK (Origanum majorana)

1- Genel Özellikleri

- 20-50 cm boy yapar.
- Tek yıllık ya da iki yıllık türleri mevcuttur.
- Aromatik-hoş kokuludur.

2- İklim ve Toprak İsteği

- Sıcağı seven bir bitkidir.
- Mercanköşk bitkisi kumlu-tınlı, gevşek, orta yapıda, iyi drene edilebilen killi topraklarda da yetiştiği gibi humuslu toprakları sıcak toprakları da sever.

3- Ekim – Dikim – Bakım

- Kökleri bölme, tepe çelikleri ve tohumla çoğaltılır.
- Islak toprak ve nemli havada kök çürüklüğü, çökerten vb. hastalıklar görülebilir.
- Gerekli kimyasal tedbirler alınabilir.

4- Kullanımı

- Lezzet ve aroma için sabah toplama tercih edilir.
- Çay, merhem ve naturel ilacı yapılır.
- Kökleri ise kullanılmaz.

Dikim Aralığı: 20 cm

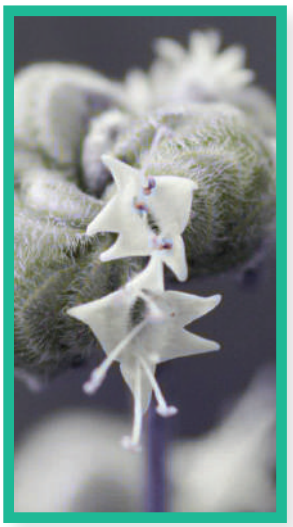
(49)

(50)

(51)

(52)

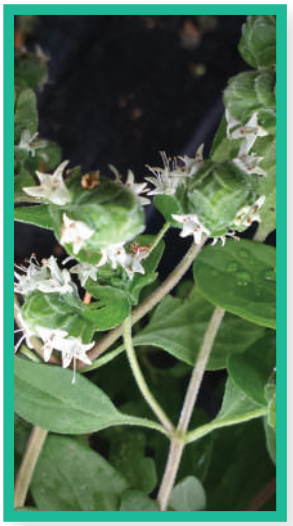
(53)

(54)

NANE (Mentha piperita)

1- Genel Özellikleri

• 30-60 cm boy yapabilir.

• Yarı odunsu olan gövde yeşil ve morumsu renklidir.

• Maksimum uzunluğa ulaşan gövde sürgün ucunda çiçek oluşturarak gelişimini durdurur.

2- İklim ve Toprak İsteği

• Nane tohumları esmer-kahverengi renkte, yuvarlak ve çok küçük yapılıdır.

• Canlılıklarını 2-3 yıl muhafaza edebilen tohumlar aydınlıkta ve 20-30 °C'de 15-20 günde çimlenirler.

• Ilık ve rutubetli ortamları sever.

• Humusça zengin topraklarda iyi gelişir.

3- Ekim – Dikim - Bakım

• Tohumlarından, sürgünlerinden, stolonlarından üretim yapılmaktadır.

• İlkbaharda bol gübre ile işlenmiş toprağa dikilir.

• Sıkça sulanır ve yabani otlar temizlenir.

• Yılda 3-4 kere çiçeğe durmadan önce 30-40 cm boya ulaşan bitkilerde ilk hasat yapılır.

4- Kullanımı

• Nane yaprakları taze ve kuru olarak tüketimi yapılır.

• Taze nane yapakları gölgede 20-25 °C' de 1-2 hafta süreyle kurutulur.

• Çayı yapılır.

• Bahçelerde kullanılır.

(55)

(56)

(57)

(58)

(59)

Dikim Aralığı: 20 cm

TARHUN (Artemisia dracunculus)

1- Genel Özellikleri

- 60-120 cm boy yapar.
- Çok yıllık bir bitkidir.
- Keskin ama hoş kokulu, çalımsı bitkidir.
- Temmuz, ağustos aylarında çiçek açar.
- Çiçekleri sarı renklidir.

(60)

2- İklim ve Toprak İsteği

- Sıcak ve güneşli yerleri sever.
- Besin maddelerince zengin topraklarda daha iyi yetişmektedir.
- Kuraklığa dayanıklıdır.

3- Ekim – Dikim - Bakım

- İki önemli türünden Fransız tarhunu (A. dracunculus) ilkbaharda yaprakları bölünerek, Rus tarhunu (A. dracunculoides) ise tohumları ekilerek çoğaltılır.
- Temmuzdan Ekim'e kadar tarhun kesilerek demet yapılır. Havadar,gölgelik yerlerde kurutulur ve kaldırılır.

(61)

4- Kullanımı

- Peyzaj alanında kullanılır. Kaya bahçelerinde kullanılabilir.
- İlaç ve sanayi sektöründe kullanılır.
- Şifalı bir bitkidir.

Dikim Aralığı: 50 cm

ÇÖREK OTU (Nigella sativa)

1- Genel Özellikleri

(62)

• Tek yıllık otsu bir bitkidir.

• 20-50 cm boyunda olup az veya çok tüylüdür.

• Haziran ve temmuz aylarında çiçek açar.

• Çiçekler beyaz veya açık mavi renkli ve sarımsı yeşil uçludur.

• Meyve çok tohum taşıyan bir kapsül şeklindedir.

2- İklim ve Toprak İsteği

• Bol güneşli, ılıman ve sıcak iklimlerde yetişir.

• Kuraklığa dayanıklıdır.

• Hafif killi, alüvyal topraklarda iyi tohum verir.

• Sıcak, drenajı iyi, besin maddelerince zengin, organik maddesi ve humus düzeyi yüksek toprakta iyi yetişir.

(63)

3- Ekim – Dikim – Bakım

• Üretimi tohumla yapılır. Her sene kendi tohumlarını dökerek oldukları yerden yeniden çıkarlar.

• Ekmeden önce toprağı havalandırıp hazırlamak gerekir.

• Mart ortası Nisan başı gibi ekim yapılır.

• Nemi çok sevmediği için fazla sulama istemez.

• Ağustos ortası veya Eylül başlarında kapsüller koyu kahverengi olunca hasada başlanır.

• Drenajı iyi, besin maddelerince zengin, organik maddesi ve humus düzeyi yüksek toprakta iyi yetişir.

4- Kullanımı

• Yağı yapılıp, kullanılır.

• Baharat olarak kullanılır.

• Bahçelerde kullanılır.

(64)

(65)

(66)

• AZ SU •
İHTİYACI

Dikim Aralığı: 30 cm

ZENCEFİL (Zingiber officinale)

1- Genel Özellikleri

• 1 metreye kadar boylanır.

• İnce-uzun yapraklı, sarı-kırmızı renklerde çiçekler açan bir bitkidir.

2- İklim ve Toprak İsteği

• Zencefil tropik bir bitkidir.

• Sıcak ve nemli iklimi, sulak yerleri sever.

• Dona karşı hassas bir bitkidir.

• Humusça zengin, drenajı iyi olan gevşek yapılı topraklarda iyi gelişir.

3- Ekim – Dikim – Bakım

• Zencefilin kalın, etli ,lifli yapılı kök gövdesinden yumru kökler çıkarak çevreye yayılır.

• Bitki, bu köklerin bölünüp ekilmesiyle çoğaltılır.

4- Kullanımı

• Bitkinin öğütülmüş hali,tozu ya da soyulmuş ya da soyulmamış haldeki kök parçaları kurutulmuş olarak kullanılır.

(67)

(68)

(69)

(70)

Dikim Aralığı: 20 cm

ZERDEÇAL (Curcuma longa)

1- Genel Özellikleri

• Büyük yapraklı, çok yıllık, otsu bir bitkidir.

• 50-80 cm boy yapar.

• Bitkinin toprak altındaki ana kökleri yumurta veya armut şeklindedir.

• Yan kökleri ise parmak şeklindedir.

2- İklim ve Toprak İsteği

• Sıcak ve güneşli yerleri sever.

• Besin maddelerince zengin topraklarda daha iyi yetişmektedir.

• Kuraklığa dayanıklıdır.

3- Ekim – Dikim – Bakım

• Kökleri ana ve yan köklerden oluşur, ana kök yumru şeklinde, yan kökler parmak kalınlığında,yer elması şeklindedir.

• Bu köklerle çoğaltılır.

4- Kullanımı

• Baharat olarak kullanılması için zerdeçal bitkisi Aralık - Ocak aylarında (yaprakları solduktan sonra) kökleri sökülerek çıkarılır, yıkanır, 30-45 dakika haşlandıktan sonra güneşte kurutulur.

• Yemeklere çeşni olarak katılır.

• İpek kumaşlar ve ince derilerin boyanmasında kullanılmaktadır.

(71)

(72)

(73)

(74)

(75)

Dikim Aralığı: 20 cm

DİĞER TIBBİ, AROMATİK VE BAHARAT BİTKİ ÖRNEKLERİ

ÇARKIFELEK (Passiflora)

(76)

(77)

SUSAM OTU (Sesamum indicum)

(78)

(79)

ISIRGAN OTU (Urtica dioica)

(80)

(81)

GENİŞ VE DAR YAPRAKLI SİNİR OTU (Plantago lanceolata)

(82)

(83)

ASPİR (Carthamus tinctorius l.)

(84)

(85)

PEYZAJ MİMARLIĞINDA KULLANIMI

• Bitkilerin dayanıklılık özellikleri göz önüne getirildiğinde peyzaj tasarımı, planlama ve bitkilendirme çalışmaları açısından da tür ve ekotip çeşitliliğini (renk, form, boyut ve uyumluluk açısından) arttırmaktadır.

Lavandula officinalis (Lavanta)

(86)

Santolina chamaeycyparissus (Lavantin)

Lavandula angustifolia (Lavanta)

Rosmarinus officinallis (Biberiye)

(87)

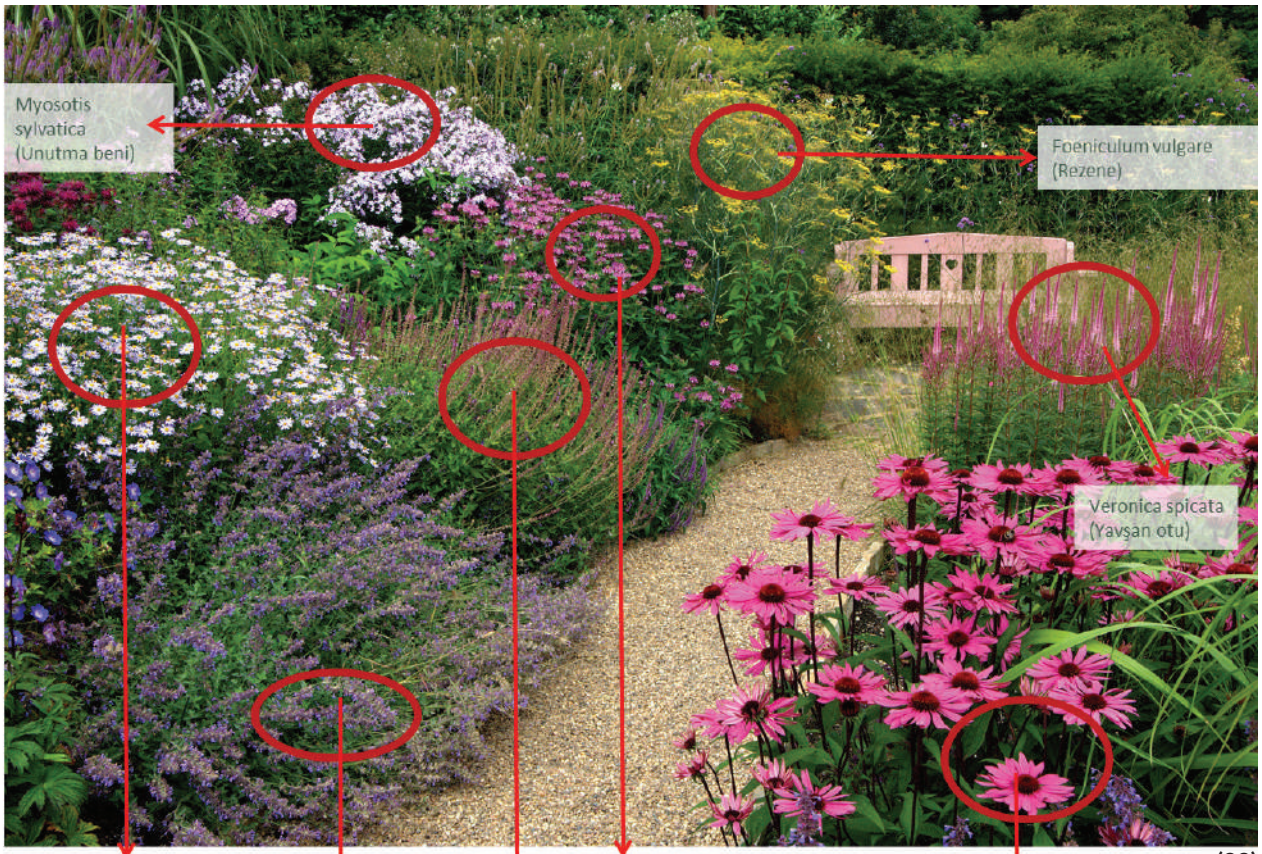

(88)

BİTKİLERİN SEÇİMİ

- Çevre koşullarına uyumluluk sağlaması
- Görsel özellik taşıması
- Sakinleştirici ve cezp edici özelliğinin olması
- Koku özelliklerinden dolayı
- Peyzajda renk psikolojisi sağlaması
- Fitokimyasal özellik taşıması

(89)

Lavandula officinallis (Lavanta)

Echinacea purpurea (Ekinezya)

PEYZAJ MİMARLIĞINDA ÖNEMİ

- Manzaraya heyecan ve yaşam duygusu katar.
- Önemli olan bölgeleri vurgular ve o alanlara dikkat çeker.
- Yönlendirme sağlar.
- Diğer peyzaj elemanları ile bütünlük sağlar.
- Tasarım alanına renklerle farklı psikolojik etki kazandırır.

Duvar kenarı bitkilendirme çalışması. **(90)**

Merdiven kenarı bitkilendirme örneği. **(91)**

RENKLERİNE GÖRE ETKİLERİ NELERDİR?

• Açık renkli yüzeyler mekanın daha geniş hissedilmesini sağlar ve algıyı da kolaylaştırır. Koyu yüzeyler ise mekanın daha dar hissedilmesine neden olur ve dolayısı ile algıyı zorlaştırır.

• Kırmızı :

Yorgunluk hissini azaltıcı, kasları gevşetici etkisi vardır.

Çok yoğun olduğunda huzursuzluk hissi verir.

• Sarı:

Rahatlatıcı etkisi vardır. Fazla kullanıldığında korku hissi yaratır.

• Yeşil:

Dinlendirici etkisi vardır. Gerginliği azaltır. Hastane, eğitim alanları gibi yerlerde kullanılır.

• Mor:

Fazla kullanıldığında hüzün verir. Çok büyük alanlarda hüzün ve pişmanlık hissi yaratır.

• Mavi:

Soğuk bir renktir. Sakinlik ve mutluluk hissi yaratır. Düşünme yeteneğini artıran bir renktir. Çocuk oyun alanlarında ve yaşlıların dinlenme alanlarında kullanılabilir.

(92)

(93)

(94)

(95)

DİKKAT EDİLMESİ GEREKENLER

! Bazı tıbbı ve aromatik bitkiler tanen ve reçine gibi maddeler salgılamaktadır. Bu gibi maddeler insan kullanımın yoğun olduğu alanlarda özellikle çocuklar için tehlike oluşturabilir.

! Bazı bitkilerin dikenli yapısı çocuklarda alerji oluşturabilir. Bu bağlamda kullanıcı yaş gruplarına göre bitki seçimleri dikkate alınmalıdır.

KAYNAKÇA

Pouya S., Demir S., Peyzaj Mimarlığında Tıbbi Ve Aromatik Bitkilerin Kullanımı, 2017

A.B.B , Çevre Koruma Kontrol Dairesi Başkanlığı, Pratik Bahçıvanlık Rehberi, 3.Basım 2015

Resim: (1) https://bitkitohum.blogspot.com/2011/03/baharat-bahcesi.html,Eylül 2019

Resim: (2) https://www.dokaorganik.com/organik-kirmizi-turp,Eylül 2019

Resim: (3) https://www.sabah.com.tr/saglik/2018/09/26/salgam-suyunun-sagliga-faydalari-salgam-nedir-nelere-iyi-gelir,Eylül 2019

Resim: (4)http://www.hurriyet.com.tr/kelebek/saglik/maydonoz-cildin-kirismasini-onlemeye-yardimci-28786376,Eylül 2019

Resim: (5)http://www.haber7.com/saglik/haber/2717083-taze-tarcinin-faydalari-neler-tarcinin-ne-gibi-yararlari-bulunmaktadır,Eylül 2019

Resim: (6)https://www.ofisassist.com/eticarette-baharat-ve-dogal-bitkiler,Eylül 2019

Resim: (7)http://www.antalyakaracan.com/blog-6075-aromatik-bitki-yetistiriciligi.aspx,Haziran 2019

Resim: (8)https://greatist.com/eat/must-have-spices,Eylül 2019

Resim: (9)https://www.uludagagro.com/kekik-300-lu-viyol.html,Eylül 2019

Resim: (10)https://www.gidahatti.com/toprak-olmazsa-tarim-da-gida-da-olmaz-81916/,Eylül 2019

Resim: (11)http://www.kameraarkasi.org/light/digerkaynaklar/gunesisigi.html,Eylül 2019

Resim: (12)https://t24.com.tr/haber/suyu-da-satacaklar-hukumet-sulama-birlikleri-zarar-ediyor-gerekcesiyle-ozellestirme-yolunu-aciyor,589070,Eylül 2019

Resim: (13)http://hilalfirca.com.tr/ot-kesme-fircalari/,Eylül 2019

Resim: (14) https://eczacilik.cu.edu.tr/cu/fakultemiz/ali-nihat-gokyigit-tibbi-ve-aromatik-bitkiler-bahçesi,Eylül 2019

Resim: (15) https://www.tarim.com.tr/Tibbi-Aromatik-Bitkiler-Hakkinda-Merak-Ettikleriniz,38379h,Eylül 2019

Resim: (16)http://the-growers.com/ourherbs/sage-salvia-officinalis/,Eylül 2019

Resim: (17)https://auntiedogmasgardenspot.wordpress.com/2013/05/29/sage-salvia-officinalis-plant-care-guide/,Eylül 2019

Resim: (18)https://www.arbolesyarbustos.com/images/1542x1025/081_0.jpg,Eylül 2019

Resim: (19)https://www.hedgesdirect.co.uk/acatalog/rosemary_hedging.html,Eylül 2019

Resim: (20) https://www.hedgesdirect.co.uk/acatalog/Rosemary-(Rosmarinus-Officinalis)-Leaf-Close-Up.jpg,Eylül 2019

Resim: (21)https://www.zefjam.net/grow-rosemary-from-seed.html, Eylül 2019

Resim: (22) https://gobotany.nativeplanttrust.org/species/ocimum/basilicum/, Eylül 2019

Resim: (23) https://www.amkhaseed.com/products/basil-genovese-ocimum-basilicum, Eylül 2019

Resim: (24) https://en.wikipedia.org/wiki/Basil, Eylül 2019

Resim: (25) https://hwaairfan.wordpress.com/2010/10/03/allahs-medicine-chest-basil-ocimum-basilicum/, Eylül 2019

Resim: (26) http://pallano.altervista.org/thymus-sp-.html, Eylül 2019

Resim: (27) http://dogalhayat.org/property/thymus-sp-kekik-3/, Eylül 2019

Resim: (28) https://www.meditflora.com/flora/thymussp.htm, Eylül 2019

Resim: (29) https://eol.org/pages/581687, Eylül 2019

Resim: (30) http://www.terrain.net.nz/friends-of-te-henui-group/weeds-by-scientific-names/coriandrum-sativum-coriander.html, Eylül 2019

Resim: (31) https://www.britannica.com/plant/coriander, Eylül 2019

Resim: (32) https://www.frozenseeds.com/products/confetti-coriander-coriandrum-sativum, Eylül 2019

Resim: (33) https://www.youtube.com/watch?v=IMFegea3KNo,Temmuz 2019

Resim: (34) http://www.pdsa-shop.co.uk/Shop/Home-and-Garden/In-The-Garden/Flower-Plants/All-Flower-Plants/Lavender-Phenomenal_249574.htm, Haziran 2019

Resim: (35) https://www.lavantafide.com/,Temmuz 2019

Resim: (36) https://www.fernview.com.au/online-nursery/all-varieties/hedges/lavandula-stoechas-avonview-53ff42afa0060-detail, Haziran 2019

Resim: (37,38,39,40) https://youtu.be/Euy4q4vV3U4,Temmuz 2019

Resim: (41)https://gezimanya.com/FotoGaleri/dunyanin-en-guzel-botanik-bahceleri, Haziran2019

Resim: (42)http://biriznikahsekeri.com/urun/mini-lavanta-kesesi/, Haziran 2019

Resim: (43) https://www.white-buffalo-trading.com/store/p217/1%2F2_gram_Lemon_Balm_seeds%2C_Melissa_officinalis.html, Eylül 2019

Resim: (44) https://commons.wikimedia.org/wiki/File:-Melissa_officinalis-.JPG, Eylül 2019

Resim: (45) https://kadirbekci53.blogspot.com/2014/03/melisa-calisi-kolonya-cicegi.html, Eylül 2019

Resim: (46) http://www.handmadeapothecary.co.uk/blog/2019/4/25/the-bee-lover-lemon-balm-melissa-officinalis, Eylül 2019

Resim: (47) http://abc.herbalgram.org/site/PageServer?pagename=AAH_LemonBalm, Eylül 2019

Resim: (48) https://www.amazon.com/Melissa-officinalis-Vegetable-Gardening-Simple/dp/B07MZBJCVX, Eylül 2019

Resim: (49)https://www.dr.hauschka.com/en_CA/knowledge-base/medicinal-plant-facts/sweet-marjoram/, Eylül 2019

Resim: (50)https://www.hooksgreenherbs.com/oriaganum-majorana-syn-marjorana-hort-marjoram-sweet-buy-herb-seeds-online/, Eylül 2019

Resim: (51)https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Origanum_majorana.jpg, Eylül 2019

Resim: (52)http://antropocene.it/en/2017/05/20/origanum-majorana/, Eylül 2019

Resim: (53)https://www.pangaiaseeds.com/en/ornamentals-seeds/origanum-majorana-seeds/, Eylül 2019

Resim: (54)https://en.wikipedia.org/wiki/Marjoram, Eylül 2019

Resim: (55) https://www.magnoliabox.com/products/mentha-piperita-var-vulgaris-wild-pepper-mint-lc261110-1118, Eylül 2019

Resim: (56) https://www.crocus.co.uk/plants/_/mentha--piperita-swiss/classid.2000023009/, Eylül 2019

Resim: (57) https://aladukkan.com.tr/urunler/gunes-kurusu/kuru-nane-yapragi/, Eylül 2019

Resim: (58) http://www.brooksidenursery.co.uk/mint-strawberry--mentha-piperita-strawberry--5-large-plug-plants-105911-p.html, Eylül 201

Resim: (59) https://www.dailymotion.com/video/x7c14l4, Eylül 2019

Resim: (60) https://www.monticelloshop.org/french-tarragon-artemisia-dracunculus-sativa/, Eylül 2019

Resim: (61) https://www.latin-wife.com/blog/colombia/artemisia-dracunculus/, Eylül 2019

Resim: (62) https://www.amkhaseed.com/products/black-cumin-nigella-sativa, Eylül 2019

Resim: (63,64) frozenseeds.com/products/black-cumin-seeds-nigella-sativa, Eylül 2019

Resim: (65,66) https://www.ukherbals.co.uk/product/nigella-sativa-seeds-kalonji-seeds-black-cumin-seeds/, Eylül 2019

Resim: (67)https://biology.uiowa.edu/facilities/greenhouse/plant/zingiber-officinale, Eylül 2019

Resim: (68)https://www.britannica.com/plant/ginger, Eylül 2019

Resim: (69) https://en.wikipedia.org/wiki/Ginger, Eylül 2019

Resim: (70) https://www.seeds-gallery.shop/en/home/ginger-seeds-zingiber-officinale.html, Eylül 2019

Resim: (71) http://www.bahcesel.net/forumsel/showthread.php?8211-Zerde%C3%A7al&p=13225&viewfull=1 (2019)

Resim: (72) http://www.bahcesel.net/forumsel/showthread.php?8211-Zerde%C3%A7al&p=13225&viewfull=1 (2019)

Resim: (73) https://www.medikalakademi.com.tr/zerdecal-nedir-faydalari-nelerdir-hangi-hastaliklara-iyi-gelir-zayiflatir-mi/ (2019)

Resim: (74) https://tr.pinterest.com/pin/432275264206828961/ (2019)

Resim: (75) https://www.shutterstock.com/tr/video/clip-7966288-aerial-corn-field-irrigation-system-close-side (2019)

Resim:(76,77,78,79,80,81,82,83,84,85,87,94,95)https://www.ankara.bel.tr/cevrekorumavekontrol, A.B.B Çevre Koruma ve Kontrol Dairesi Başkanlığı, Çevre Ve Peyzaj Akademisi, Tıbbi Ve Aromatik Bitkiler Sunumları, 2019

Resim: (86) https://www.mr-fothergills.co.uk/Flower-Plants/Lavender-Plants/Lavender-angustifolia-Hidcote.html#.XQy0KhYzaUk , Haziran 2019

Resim: (88) http://www.uhozz.com/5-scented-plants-small-aromatic-garden.html, Haziran 2019

Resim: (89) https://yandex.com/collections/card/58aa00db0265c18c39d614ff/ , Haziran 2019

Resim: (90) http://united-fellowship-chapel.com/focal-points-in-garden-design/, Haziran2019

Resim: (91) https://www.housebeautiful.com/uk/garden/designs/g28/garden-ideas-on-a-budget/, Haziran 2019

Resim: (92) https://gezimanya.com/FotoGaleri/dunyanin-en-guzel-botanik-bahceleri, Haziran2019

Resim: (93) https://daglse.ru/tr/what-are-the-spicy-herbs-types-of-herbs.html , Eylül 2019

T.C. ANKARA BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ

ÇEVRE KORUMA VE KONTROL DAİRESİ BAŞKANLIĞI

ANKARA BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ BAHÇIVANLIK KURSU

Çevre ve Peyzaj Akademisi